

Hranilnica in posojilnica v Sorici

(1902–1947)

Jožica Kačar

Več kot sto let je preteklo, odkar so bile v Selški dolini ustanovljene prve hranilnice in posojilnice. Njihov začetek je tesno povezan z delom dr. Janeza Ev. Kreka. Med počitnicami je večkrat zahajal v Selca, kjer je po očetovi smrti živela njegova mati, in je bil v stalnih stikih z življenjem v Selški dolini.

Leta 1900 je bil dr. Krek izvoljen v odbor Gospodarske zveze v Ljubljani, dve leti kasneje je postal njen predsednik in to ostal vse do smrti leta 1917.

Kot utemeljitelj krščanskega socializma na Slovenskem je ustvaril široko mrežo malih podeželskih hranilnic in posojilnic, ki naj bi spodbujale varčnost, izboljševale gmotni položaj svojih članov

in s posojili po nizkih obrestnih merah reševale pred oderuštvom.

V Selški dolini je bila prva kreditna zadruga ustanovljena v Selcih, druga na Češnjici, tretja pa v Sorici. Ta je bila vpisana v zadružni register 28. 10. 1902.

Pred obnovo Zadružnega doma v Sorici sem v eni izmed sob našla precej dokumentov o hranilnici in zdelo se mi je pomembno, da z objavo v Železnih nitih ohranim vedenje o njenem delovanju.

Kreditna zadruga je imela sprva svoj sedež v Zgornji Sorici, kasneje pa v mežnariji. Vanjo so se lahko vpisale osebe, ki so prebivale v farah Sorica in Podbrdo. Ob vpisu je vsak vplačal zadružni delež v znesku dve kroni in določeno vpisnino.

Ob vpisu je vsak vplačal zadružni delež v znesku dve kroni in določeno vpisnino.

Načelstvo je bilo izvoljeno za eno leto. Načelnik in vsak odbornik je moral biti več pisave in branja.

Člani prvega načelstva:

- Anton Fröhlich, posestnik iz Zg. Sorice št. 1, načelnik
- Franc Pfeifer, posestnik iz Sp. Sorice št. 4, odbornik
- Valentin Kemperle, posestnik iz Sp. Sorice št. 11, odbornik
- France Drol, mlekar in posestnik iz Zg. Sorice št. 22, odbornik
- Miha Fröhlich, posestnik iz Davče št. 10, odbornik
- Miha Gasser, posestnik iz Zabrda št. 5, odbornik
- Lovro Pintar, posestnik iz Zg. Sorice št. 20, odbornik

Zadružnik je lahko izgubil pravice zadružnika, če ni izpolnjeval dolžnosti, napisane v pravilniku, zlasti pa "ako na škodo zadruga podkopava njen kredit ali njeno dobro ime na kakoršen koli način".

Članstvo je izgubil, kdor je bil sodniško obsojen zaradi hudodelstva ali prestopka, kdor se je preselil iz

zadružnega okoliša, v primeru konkurza ali kuratele.

Iz zadruga se lahko izstopil tudi prostovoljno, odpoved je morala biti pisna, vložena do konca novembra. Svoj delež si dobil izplačan štiri tedne potem, ko je občni zbor odobril letni račun.

"Hranilne vloge se obrestujejo po 4 % in se sprejemajo od vsakega, ali je ud posojilnice ali ne."

Posojilo so lahko dobili le člani. Posojila je dovoljevalo načelstvo. Takole piše v pravilih.

"Posojila se dajejo le zadružnikom in sicer:

a) na osebni kredit

b) na zastave

V vsakem slučaju se mora razun izposojevalca zavezati še najmanj ena oseba, koje imovinske razmere dajejo za dovoljeno posojilo popolno varnost, kot porok in plačnik. Če treba, naj načelstvo zahteva več porokov. Vsako posojilo na osebni kredit se mora najdalje v štirih letih vrniti.

Posojila na zastave se dajejo:

- 1.) na vrednostne listine
- 2.) na druge premičnine
- 3.) na zemljišča

Visokost obresti posojila ne sme presežati visokosti obresti od hranilnih vlog za več nego 1,5 %."

V pravilih je bil natančno opisan namen zadruga, delo načelstva, občnega zbora, nadzorstva, razsojanje preprirov, delitev izgube in dobička, prenehanje zadruga.

Zanimiva je preglednica, kako se povečuje glavnica 200 kron s 4% obrestmi:

- 1. leto 208 K
- 2. leto 216 K
- 5. leto 243 K
- 10. leto 295 K
- 15. leto 359 K
- 18. leto 404 K

Glavnica se je podvojila v 18. letu in potrojila v 29. letu.

10. maj 1914

"Slavna hranilnica in posojilnica v Sorici"

Tako je naslovlilo svojo prošnjo za denarno pomoč gasilsko društvo v Sorici. Nujno so rabili stolp za sušenje cevi, 100 metrov cevi, dve omari za orodje in čelade, plezalno orodje, lestve, vrvi, kavlje. Kot načelnik se je podpisal Mihael Windischman.

14. december 1914

Zadružna zveza v Ljubljani je poslala dopis, v katerem opozarja:

"C. kr. poljedelsko ministrstvo opozarja na nevarnost, ki preti vsled vojnih dogodkov kmečkim posestvom. Bati se je namreč, da se bodo lahko mišljeno in po nepotrebnem razkosavala kmečka posestva. Veliko kmetskih posestnikov je že padlo na bojišču, mnoge pa bo morda zadela še ista usoda. Marsikatera vdova bo vsled izgube svojega moža prodala svoje posestvo, ker ji bo težko nadalje voditi gospodarstvo vsled primanjkujočih možkih delavnih moči."

Zadruga naj budno spremljajo razmere v domači župniji in naj vodijo pregled o vseh kmečkih posestvih, ki so naprodaj. Če že pride do prodaje, naj ga kupi kmet, ne pa veleposestnik ali prekupčevalec. Načelstvo naj tudi poskrbi, da bo posestvo pravično ocenjeno, stranki naj pomaga in o vsaki prodaji obvesti Zadružno zvezo v Ljubljani.

"Vojni čas ni ugoden za prodajo. S skupnimi močmi naj se dela na to, da se zemljišča kolikor mogoče ohranijo sedanjim lastnikom."

Za leto 1915, 1916 in 1917 nisem našla nobenega dokumenta, več pa jih je iz let od 1918 do 1923.

15. november 1918

Narodni svet je zaprosil vse voditelje denarnih zavodov, naj vplivajo na slovensko ljudstvo, da avstrijskega papirnatega denarja ne hrani doma, ampak naloži v hranilnice. S tem bodo pomagali državi, ki za svoje delovanje potrebuje denarna sredstva.

Na okrožnici je podpisan dr. Anton Korošec.

*"Polety tega imamo pet vojnih posojil nominalno 5000 K. protom sledeš pri Zadružni zvezi 1000 K. protom sledeš pri Široki banki 2000 K.
Sorica 11/1 1920"*

Ohranjen je podatek, da je imela Hranilnica in posojilnica v Sorici pet vojnih posojil v višini 5.000 kron.

19. oktober 1918

Zadružna zveza je obvestila hranilnico, naj takoj pošlje pregled podpisanih avstrijskih vojnih posojil.

Ohranjen je podatek, da je imela Hranilnica in posojilnica v Sorici pet vojnih posojil v višini 5.000 kron.

Oktober 1918

Zadružna zveza v Ljubljani je v sodelovanju z Narodno vlado ustanovila lasten penzijski zavod, zato prosi, naj Hranilnica odpove članstvo pri Pensionvereinu na Dunaju. Zahtevajo naj, da se jim vrnejo vplačani zavarovalni prispevki, ki naj jih nakažejo v Ljubljano.

23. april 1919

Dopis sporoča, naj Hranilnica prevzame posredovanje pri podpisovanju državnega posojila Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki bo trajalo od 23. aprila do 8. maja. Državno posojilo je bilo razpisano v obliki bonov za 6 mesecev, izplačano pa bo v gotovini 3. novembra.

Rok za 4% državno posojilo je bil kasneje podaljšan do 30. maja in se zaključil s prošnjo:

"Vse zadružništvo vabi država, da izpolni svojo dolžnost do domovine, ki potrebuje pomoč vsakega posameznika."

29. april 1919

Hranilnice naj dvignejo svoje delnice, ki jih imajo pri Ilirski banki, in naj jih prenesejo na Zadružno zvezo.

11. november 1919

Dopis sporoča, da se bo začelo kolkovanje bankovcev po 10, 20, 50, 100 in 1.000 kron. Kolkovanje bo trajalo 14 dni. V prvih treh dneh se lahko plačuje še z nekolkovanimi bankovci, kasneje to ne bo več mogoče.

Komisije, ki bodo izvrševale kolkovanje, bodo pridržale 20 % od vsake vsote. Vplačnik pa bo prejel bon, ki ga bo lahko unovčil, ko bo dokončno urejeno valutno vprašanje.

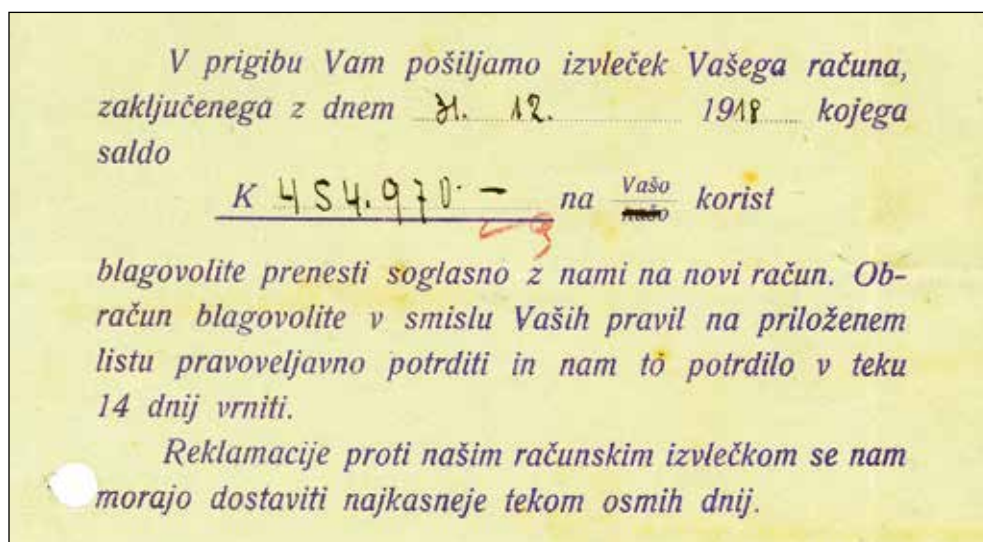
Dopis se zaključil:

"Ako bi med ljudstvom nastala nevolja zaradi načina kolkovanja, zlasti zaradi odtegnitve 20 %, je treba poudariti, da je tako odredila sedanja vlada v Beogradu, katera je odgovorna za vse posledice."

23. januar 1920

Zveza je posvarila pred denarnimi zavodi, ki ponujajo višje obresti. Posojilnice naj ne nasedajo takim ponudbam in naj ne podpirajo privatnih bank.

"Držite se preizkušene discipline, ki se je doslej še vedno dobro obnesla."

Zaključni račun za leto 1918.

7. september 1920

Posojila naj se kolikor mogoče omejijo, trgovcem in prekupčevalcem z zemljišči pa naj zadruge ne dajejo posojil.

8. junij 1921

Okrožnica o kreditih

- do 20.000 K – dovoli načelstvo

- do 50.000 K – odobri načelstvo z nadzorstvom
- nad 50.000 K – odobri Zadrúžna zveza

27. junij 1921

Vlada še vedno ni izdala zakona, kako izplačevati vloge, naložene v lirah.

(Sorica je bila pod italijansko okupacijo do junija 1921.)

Ostopnica

občnemu zboru

dne 21.marca t.l.ob 5 uri popoldne

za Hranilnico in posojilnico, Sorica.

Število položenih delnic 5

Veljavna za eden glas.

V Ljubljani, dne 9.marca ..... 1918.

Ilirska banka.

474 17

Hranilnice naj dvignejo svoje delnice, ki jih imajo pri Ilirski banki, in naj jih prenesejo na Zadrúžno zvezo.

"Z ozirom na to menimo, da morete brez nevarnosti odklanjati ugoditev zahtevam po izplačilu vlog, ki so bile vložene v lirah, v le-teh in tudi izplačilo takih vlog po dnevnem kurzu. Morete jim ponuditi delno plačilo 4 K za 1 liro."

4. avgust 1921

"Še vedno ni določeno, kako bo z izplačilom vlog imetnikom v zasedenem ozemlju."

26. september 1921

"Ponovno apeliramo čislani zavod, da po svojih najboljših močeh prijavi 7% državno investicijsko posojilo. Nadalje prosimo, da vplivate na svoje člane za podpis tega posojila predočujoč jim gospodarski namen in velike ugodnosti istega."

29. december 1921

Trgovinsko ministrstvo je izdalo naredbo, da se s 1. januarjem 1922 vsi računi vodijo samo v dinarski vrednosti.

10. februar 1922

"Kar se tiče pa relacije med liro in dinarjem v prej okupiranih, sedaj osvobojenih krajih, smo ponovno urgirali rešitev od strani vlade, vendar vprašanje še danes ni rešeno."

22. februar 1922

"Hranilnica in posojilnica v Sorci, ni ustregla nalogu zastran poročila o reviziji, sklicanju občnega zbora in prijave sprememb za vpis v trgovski register, zato se vsakemu članu načelstva prisojajo kazni v znesku 5 Din na korist zaklada za uboge v Ljubljani."

22. marec 1922

"Članom načelstva se glede na pojasnila z dne 12. 3. naložena denarna kazni odpusti."

Našla sem tudi zapisnik 16. rednega občnega zbora, ki je bil 30. julija 1922. Čitljiv je le dnevni red in nekaj posameznih stavkov.

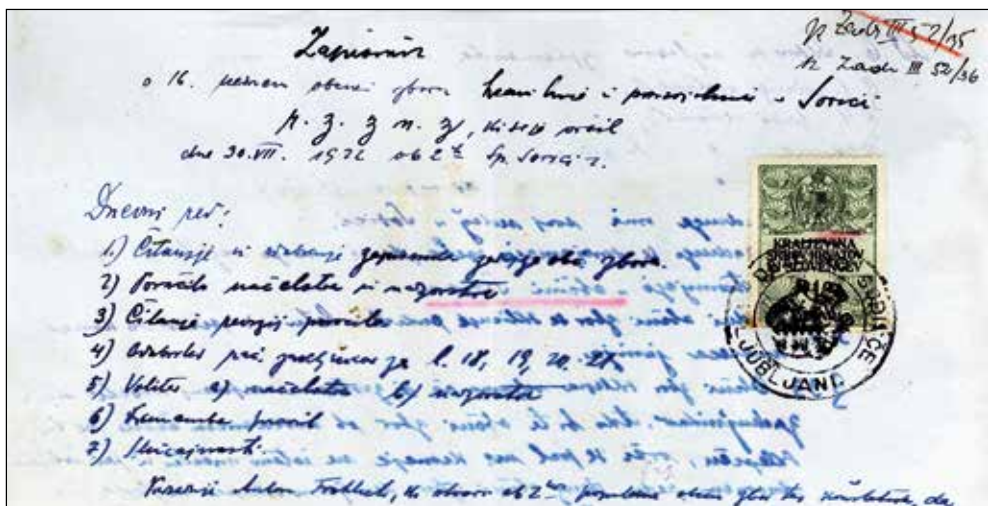
V času italijanske okupacije ni bilo občnih zborov, poslovanje Hranilnice je bilo minimalno. Umrlega odbornika Lovra Pintarja je nadomestil Franc Pintar, kmet iz Zgornje Sorice 20.

Občni zbor je bil sklepčen, na zapisniku sta podpisana A. Frelih in Jože Pintar.

23. september 1922

Zadružna zveza je opozorila na vse večje pomanjkanje gotovine.

"Izključite vse trgovske kredite in kredite za špekulativne svrhe raznih prekupevalcev in

Občni zbor je bil sklepčen, na zapisniku sta podpisana A. Frelih in Jože Pintar.

posredovalcev. Imeti morate zadosti rezerve, ker pričakujemo, da bodo vlagatelji vsled slabe letine v večji meri dvigali svoje vloge."

18. november 1922

Na Zvezi ugotavljajo, da se združni duh vedno bolj izgublja in da je potrebna večja propaganda. Premalo je naročnikov Narodnega gospodarja, zadrugarji premalo berejo. Na vsaki seji naj se obravnavajo pomembni članki iz časopisa, število naročnikov se mora povečati. Potrebna je združna vzgoja in izobrazba širokih ljudskih slojev.

22. marec 1923

Obrestna mera za vlagatelje se je dvignila na 6,5 %, hranilnice morajo pritegniti ves denar iz svojega okolja, potrebna so stalna opozorila, naj ljudje denarja ne hranijo doma in naj ga ne zaupajo bankam.

31. marec 1923

Prošnja za primerno podporo ob prevozu in pokopu ustreljenih vojakov 17 p. p. v Judenburgu in kritju stroškov postavitve spomenika.

"Prepričani smo, da je vaše ravnanje posnelo veliki narodni pomen te akcije, radi tega upamo, da bo naše stremljenje, ki je gotovo stremljenje celega naroda, velikodušno podprto."

6. julij 1923

Notar Niko Lenček iz Škofje Loke je obvestil slavno posojilnico.

"Na nepričninah ranjcega Andreja Thaler iz Zg. Sorice št. 29 je za Vas vknjižena posojilna terjatev v znesku 2300 K s pripadki."

Rajnci Thaler je pa ta dolg že popolnoma poravnal in sicer 7. 4. 1918 v znesku 1600 K in 28. 7. 1918 v ostanku 700 K. Dediči žele to terjatev izknjižiti in rabijo v to svrhu pobotnice."

30. julij 1923

Hranilnica in posojilnica v Sorci je imela na tekočem računu 157.390 Din.

21. september 1923

Zveza je ponovno opozorila, naj se kmečki denar nalaga v zadrugah.

ZADRUŽNA ZVEZA V LJUBLJANI
REGISTROVANA ZADRUŽNA I. OBLASTI ZVEZA

TELEFON ST. 21.
POŠTNE OŠEVNE ZAVOD
V LJUBLJANI ST. 10791
BEOZJAV. ZADRUŽNA ZVEZA

V Ljubljani, dne 27.9.1923.

S P. S.

Hranilnica in posojilnica,
Sorica.

Prejeli smo Vaše činj. št. dne 25.9.23. 46 in knjižimo po post. šak. zveodu, tu

	v Vaše breme	Valuta	v Vaše dobro
nakaznih Kranjski industrijski družbi, Jesenice	Din. 18.406	27.9.	

Z združnim pozdravom
Zadruga Zveza v Ljubljani
registrovana zadruga I. oblasti zveza

Leta 1923 je župnijska cerkev v Sorci dobila nove zvonove. Hranilnica in posojilnica je Kranjski industrijski družbi na Jesenicah nakazala 18.406 Din.

Obrestna mera se je zvišala:

- Navadne vloge 8 %
- Vezane za pol leta 9 %
- Vezane za eno leto 10 %
- Obrestna mera za kredite 11 %

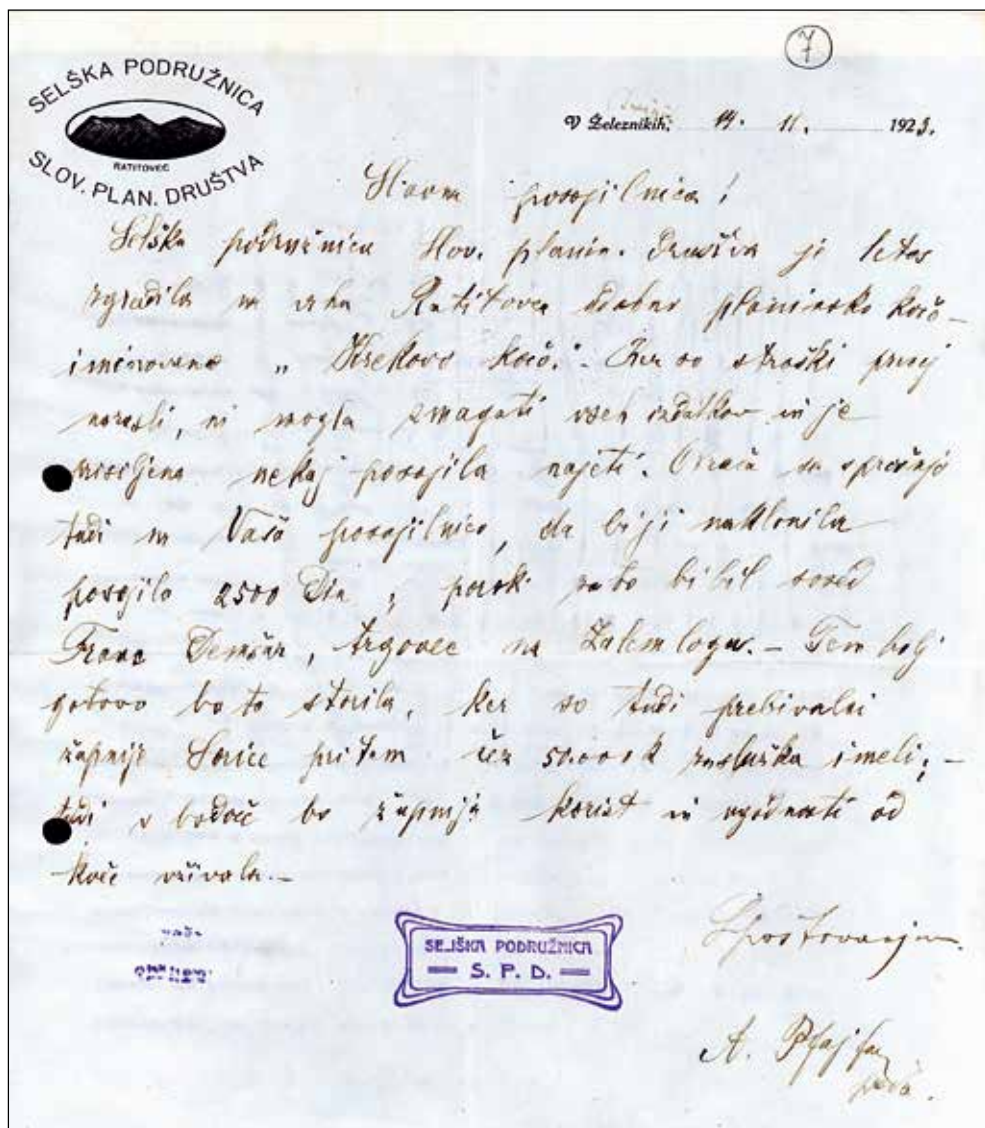
22. september 1923

Zveza je obvestila o Zadružni šoli, ki bo potekala od novembra do velike noči v Ljubljani. Prijavijo se lah-

ko kmečki sinovi, ki so dopolnili 18 let in imajo vesele do združnega dela in bi pozneje kot posestniki sodelovali v načelstvu ali nadzorstvu zadruge.

Manj premožnim bi Zveza pomagala z manjšo podporo, ki pa morajo ob prijavi priložiti potrdilo župana in župnijskega urada o premoženjskem stanju.

Leta 1923 je župnijska cerkev v Sorici dobila nove zvonove. Hranilnica in posojilnica je Kranjski industrijski družbi na Jesenicah nakazala 18.406 Din.

Selška podružnica Slovenskega planinskega društva je zaprosila za posojilo 2.500 Din pri izgradnji Krekove kočé na Ratitovcu.

14. november 1923

Selška podružnica Slovenskega planinskega društva je zaprosila za posojilo 2.500 Din pri izgradnji Krevkove koč na Ratitovcu.

10. december 1923

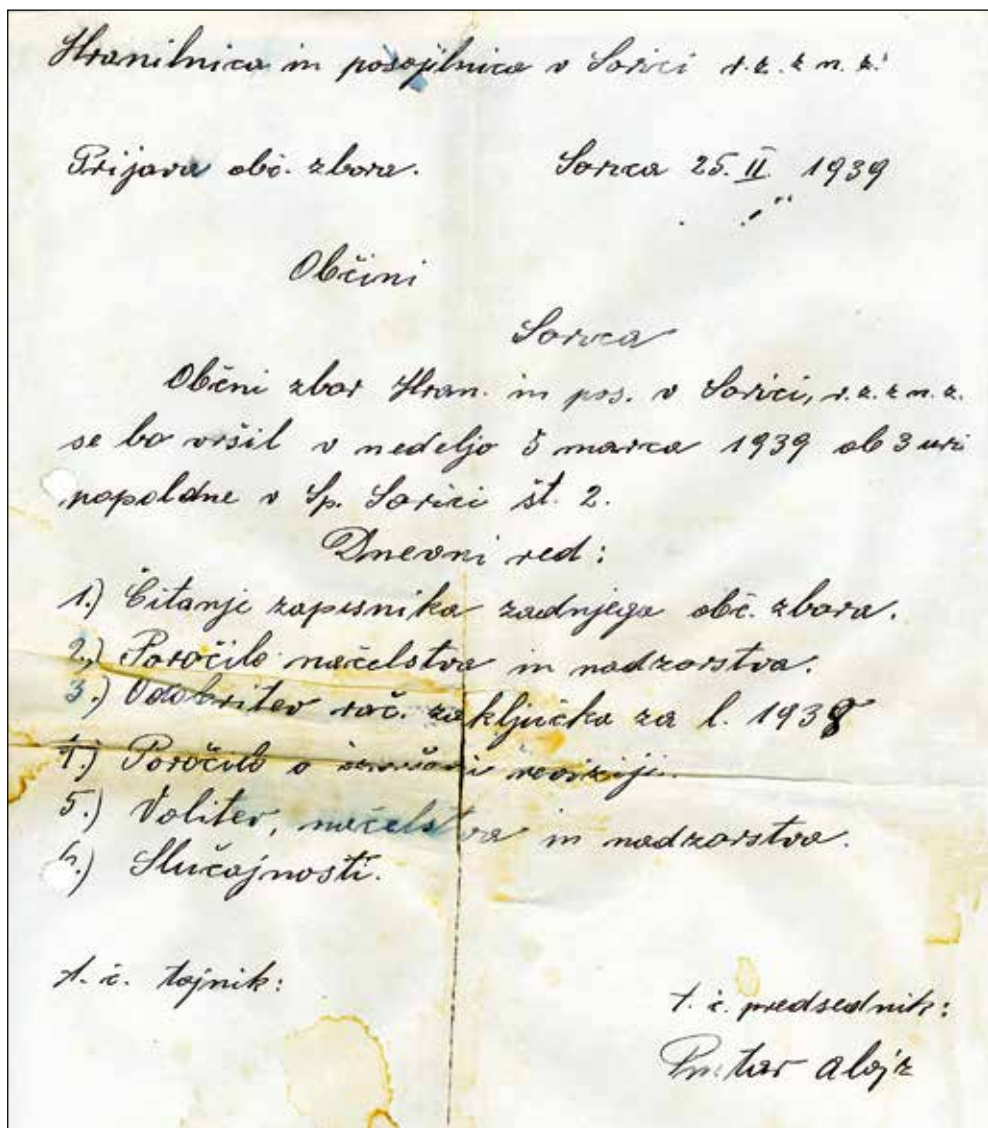
Okrajno glavarstvo v Kranju je zaprosilo Hranilnico za točno evidenco zadolženih kmečkih posestev.

"Z ozirom na pretečo nevarnost o pretežki

obremenitvi kmečkih posestev, se hranilnica vljudo vabi za skrbne informacije, ker le tako bode mogoče s pravočasnimi skupnimi protiukrepi izogniti se nevarnosti, ki preti iz te strani našemu narodnemu premoženju."

4. januar 1924

Zadružna zveza je poslala okrožnico, v kateri opozarja:

Za naslednja leta nisem našla nobenega dokumenta več, le prijavo občnega zbora.

"Banke nadaljujejo svoj lov za kmetiskim denarjem in so kakor pajki razpredle svoje mreže med kmetiskim ljudstvom, da mu izsesajo prihranjeni denar. Med kmeti imajo plačane agente in špijone, ki nagovarjajo kmete, naj denar vlagajo v banke. Tudi kreditnim zadrugam pošiljajo številne okrožnice z vabilom, naj vlagajo svoj denar pri bankah. Proti tej gonji bank moramo poudarjati skupnost, stanovsko vzajemnost in disciplino."

7. marec 1924

Zadružna zveza v Ljubljani, telefon št. 21.

Hranilnico so obvestili, da po zakonu niso dolžni pošiljati podatkov o zadolženosti kmetij Okrajnemu glavarstvu.

V tem dopisu sporočajo tudi naslednje:

"Zamenjavo v lire za naložbe v Jugoslaviji je italijanska vlada ob priliki reške konvencije dovolila samo

zadrugam (ne tudi privatnikom) in sicer samo za vloge, ki so bile vložene do 3. novembra 1918."

Za naslednja leta nisem našla nobenega dokumenta več, le prijavo občnega zbora.

Posojilnica je delovala tudi med vojno.

Tako kot vse druge kreditne zadruge v Sloveniji je tudi soriško zadela enaka usoda. Na podlagi uredbe o likvidaciji kreditnih zadrug, ki je začela veljati 19. aprila 1947, so vse hranilnice in posojilnice prešle v likvidacijo.

Že naslednje leto pa so se po vsej Sloveniji, tudi v Sorci, pričele ustanavljati splošne kmetijske zadruge s hranilno-kreditnimi odseki, ki so nadomestili prejšnje specializirane kreditne zadruge.

To pa je že druga zgodba.

Štev. knjižice <u>1006</u> <i>ein tausend sechs</i>						Vlagatelj: <i>Barackem Ost gmpoc</i> <i>Kara</i>					
Leto	Mesec	Dan	Tek. št. blag. list.	Vzdignjeno		Vloženo		Znesek v besedah	Stanje vloge		Potrdilo
				glavnice	obresti	Z. Diff.			Din	p	
				Din	p	Din	p		Din	p	
1914	Febr.	20	6					<i>zwei tausend sieben hundert drei</i>			<i>Barack Stefan</i> <i>Barack Alois</i>
1914	März	25	21					<i>dieser hundert</i>	3100-		<i>Barack Stefan</i> <i>Barack Alois</i>
1914	Juni	25	30					<i>neun hundert</i>	4000-		<i>Barack Stefan</i> <i>Barack Alois</i>
1914	Nov.	1	37					<i>neun hundert</i>	4900-		<i>Barack Stefan</i> <i>Barack Alois</i>
1915	Febr.	25	2					<i>ein hundert sieben und vierzig</i>	5047		<i>Barack Alois</i>
1915	Okt.	28	21	300-				<i>dreihundert</i>			

Posojilnica je delovala tudi med vojno.

Viri:

Dr. Emil Čeferin, *Zadružništvo v Selški dolini*, Muzejsko društvo v Škofji Loki, 1973.

Ivan Kejžar, *Soriški rodovi*, 2011.

Dokumenti o Hranilnici in posojilnici v Sorci (vse sem odnesla v Zgodovinski arhiv Škofja Loka).